

Книгата ЕСТИР

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Книгата Естир приема за свое име това на героинята на историята. Първоначалното ѝ еврейско име е било Хадаса (виж гл. 2:7), но вероятно е станала известна като Естир около времето на брака си с Ахашверо (Ксеркс), цар (486–465 г. пр.н.е.) на Мидо-Персийската империя (виж РК 598). Еврейското ѝ име, Хадаса, означава „мирта“, докато Естир вероятно е персийско име, което означава „звезда“. Мордехай, който е осиновил Хадаса, братовчедка си, за своя дъщеря, може да ѝ е дал персийското име Естир по времето, когато ѝ е заръчал да не разкрива националността си (виж гл. 2:10).

Книгата Естир е драматична история за това как Бог използва една смела млада жена с ненадмината красота, за да спаси народа си във време на криза, когато ги заплашва унищожение. Както в историята на Рут, виждаме важната роля на жените във великия Божи план за спасението на Неговия народ. Рут е езициница, която решава да се идентифицира с Израел и да приеме техния Бог за свой Бог, докато Естир е еврейка, която по Божие провидение става царица на най-великия народ на своето време. Тя осъзнава истинността и неотложността на въпроса, отправен към нея от нейния приеман баща: „Кой знае дали не си дошла в царството за такова време като това?“ (гл. 4:14). С молитва към Бога тя смело рискува собствения си живот, за да спаси живота на Божия народ, разпръснат по всички части на империята. Историята на Естир подтиква читателите си да осъзнаят възможностите, които Божието провидение може да донесе на най-слабите от слабите. Може би и ние сме „дошли в царството за такова време като това“.

2. Авторство. Авторът на книгата Естир е неизвестен. Дълбоката загриженост на автора за благополучието на еврейския народ по време на национална криза го сочи към този народ. Идентифицирането на Мардохей като вениаминец (гл. 2:5) може да подсказва, че самият той е бил от племето на Вениамин. Фактът, че се споменават само „разпръснатите“ евреи (гл. 3:8), а никога тези от Йерусалим и Юдея, предполага, че той се е занимавал изключително с първите и следователно може би е бил един от тях. Многото персийски думи в книгата, заедно с задълбочените ѝ познания за персийските дела и обичаи, предполагат, че той е бил жител на самата Персия, а не на някоя от отдалечените провинции на империята. Неотдавнашни разкопки в Суза (Шушан) потвърждават факта, че писателят е бил добре запознат с двореца и с персийските дворцови обичаи и разпоредби. Впечатлени от тези археологически открития, различни учени са склонни да мислят, че авторът на книгата трябва да е бил прикрепен към персийския двор по това време или скоро след това, поне като дребен чиновник, или че е имал пряк достъп до тази информация чрез някой, който е бил такъв.

Възможно е авторът да е Ездра, който е предвождал експедиция до Йерусалим през седмата година от управлението на Артаксеркс I (457 г. пр.н.е.). Ездра е бил учен авторитет по еврейското право (виж Ездра 7:1–14) и може да е служил като царски писар, вероятно като юрисконсулт на царя (виж РК 607). Очевидно е, че при всякакви обстоятелства Артаксеркс му е имал голямо доверие (виж Ездра 7:25–28). Кризата, причинена от Аман, вероятно е настъпила през 474/473 г. пр.н.е., около 16 или 17 години преди заминаването на Ездра за Йерусалим. Следователно е разумно да се смята, че Ездра е бил достатъчно запознат с подробностите на историята, за да я напише. Като ревностен патриот (Ездра 7:27, 28), благочестив свещеник (ст. 1–5), благочестив реформатор (гл. 9:1 до 10:14), „сръчен книжник“ (гл. 7:6) и способен администратор (ст. 6, 10, 21, 25, 26), Ездра сигурно е проявявал дълбок интерес към тази криза, която

когато е бил млад мъж. Със сигурност е бил квалифициран да напише книгата Естир. Отново, Неемия може да е бил авторът.

От послеписа към книгата Естир (гл. 10) може да се заключи, че Ахашверо (Ксеркс) е бил мъртъв по време на писането ѝ, защото „всичките му дела на силата и могъществото му“ са били „записани в книгата на летописите на царете на Мидия и Персия“. Ако това е вярно, тогава книгата Естир е написана след 465 г. пр.н.е., през която година Ахашверо е убит от своя придворен Артабан. Подразбира се също, че Персийската империя все още е била великата световна сила; съответно книгата би била написана преди падането на Персия през 331 г. пр.н.е. Многобройните интимни подробности от повествованието, много от които сега са потвърдени от археологията, предполагат обаче, че писането е направено скоро след събитията, вероятно от някой, лично запознат с едно или повече лица, посочени в историята.

Някои предполагат, че Мардохей може да е авторът. Фактът, че е известно, че е заемал малки дворцови длъжности (Естир 2:11, 19, 21-23; 3:2-5; 4:1, 2, 6; 5:13) преди повишението му за министър-председател на царството (гл. 8:1, 2, 7-10, 15; 9:3, 4, 20, 31; 10:3), би обяснил адекватно очевидната запознатост на автора с двореца и с дворецовите обичаи и разпоредби. Освен това, Мардохей е единственият човек, специално споменат в Библията като притежаващ тази интимна запознатост и също така имащ достъп до официалните текстове на различните посочени укази. Със сигурност Мардохей би могъл са написали книгата Естир.

Клинописна плочка, която сега се намира в Берлинския музей, споменава висш държавен служител на име Мардука (вавилонската транслитерация на Мордехай), който с титлата сипир е служил като влиятелен съветник в двора на Суза по времето на Ксеркс. Не е известен друг човек с това име, който да заема тази длъжност в Суза по времето на Ксеркс, нито в Библията, нито от други източници.

По заповед на Асуир, от царско име и с царски печат, Естир и Мардохей изпратили официални укази до всички части на царството, обясняващи внезапната промяна в царската политика и упълномощавайки евреите да се защитават (гл. 8:9-14; вж. гл. 9:31, 32). Някои смятат, че това, което сега е известно като книгата на Естир, може да е било включено в посланията, изпратени до евреите от Естир и Мардохей, но посочените препратки едва ли оправдават подобно заключение. Но е напълно възможно Мардохей да е написал книгата на Естир в допълнение към конкретните документи, отбелязани в книгата. Фактът, че той е споменат в трето лице в цялата книга, няма значение за въпроса дали той може да е бил нейният автор.

Така, в крайна сметка, авторът на книгата Естир остава неизвестен.

Всичко, което може да се каже със сигурност, е, че той трябва да е бил юдеин, живеещ в Суза по времето, когато са се случили събитията, разказани в книгата.

3. Историческа обстановка. След смъртта на Дарий I (Хистасп или „Великият“) през 486 г. пр.н.е. синът му Ксеркс се възкачва на трона и управлява до смъртта си през 465 г. пр.н.е., а на свой ред е наследен от сина си Артаксеркс. Следователно Ахашверош от Библията е Ксеркс в историята.

Името Ахашверош произлиза от латинската транслитерация на „Ахашверош“, еврейският

еквивалент на вавилонското Ахшияршу. Преводачите на LXX обръкват Ахашверош с Артаксеркс. Ахашверош от книгите Ездра и Естир не е Ахашверош от Дан. 9:1, който е баща на мидянина Дарий.

През последните години от царуването на Дарий Хистасп и ранната част от царуването на неговия син и наследник, Ксеркс (Ахашверош), Персийската империя е била в разцвет на своята мощ. Според Естир 1:1 владенията на Ахашверош се простират от северозападната граница на Индия на запад до северната граница на Етиопия. От изток на запад дължината им е била 3000 мили, а ширината им варира от 500 до 1500 мили. Площта им е била около 2 000 000 кв. мили. Суза (Суза) е била една от столиците на Персийската империя, чест, която тя споделя с Екбатана и Персеполис. Персите са били клон на индоевропейското семейство от раси и всъщност са били първите от тази група, които са се превърнали в доминираща световна сила. За по-нататъшно разглеждане на периода от персийската история, в който са се случили събитията от книгата Естир, вижте стр. 59–61.

От гледна точка на библейската история, основното събитие по време на управлението на Кир (ок. 553 г. – 530 г. пр.н.е.), първият цар на Персийската империя, е указът от първата му година на царуване, с който се разрешава на евреите да се върнат в Палестина (виж стр. 96, 97) и да възстановят Храма (Ездра 5:13). Съгласно този указ Зоровавел повежда около 50 000 евреи обратно в Юдея през 536 г. и започва възстановяването на Храма (Ездра 1:5, 6; 3:1–10). След известно време обаче работата спира в резултат на различни възникнали трудности и обезкуражавания (виж Ездра 4:1–5, 24; вж. Агей 1:1–4). Що се отнася до евреите, царуването на Камбиз (530–522), син и наследник на Кир, е от второстепенно значение, тъй като изглежда, че той е проявявал малък или никакъв интерес към тяхното благополучие. Но скоро след това Дарий Хистасп (522–

486) се възкачва на трона, той потвърждава първоначалния указ на Кир, като издава свой собствен (виж Ездра 4:24; 6:1), което води до завършването на храма на Зоровавел през 515 г. пр.н.е. (виж Ездра 6:1, 15).

В началото на V век Атина помага на гърците, живеещи на западното крайбрежие на Азия Малки в борбата си да се освободят от персийско владичество. Дарий посрещнал това предизвикателство към властта си, като повел армия в Гърция, за да накаже атиняните. С незначителна по размер армия атиняните се срещнали с могъщите персийски войски на плажа при Маратон и нанесли на нашествениците решително поражение, което наложило незабавното оттегляне на Дарий в Азия (490 г. пр.н.е.). Докато се подготвял за ново нашествие в Гърция обаче, Дарий умира (486 г. пр.н.е.). Неговият син и наследник, Ксеркс I, или Ахашверо (486–465 г. пр.н.е.), се завърнал в Гърция, само за да претърпи голямо поражение при Саламин (480 г. пр.н.е.).

След това Ксеркс се завръща за постоянно в Азия, оставяйки своя генерал Мардоний начело. Мардоний е победен при Платея на следващата година и в резултат на това персийските сили напускат Европа, за да не се завърнат никога повече.

Големият празник през третата година на Ксеркс (Ахашверош) изглежда се е провел малко преди той да напусне Суза (Суза) по време на катастрофалната си експедиция до Гърция. Несъмнено преди заминаването му през 482/481 г. пр.н.е. е била издадена заповедта да се „съберат всички красиви млади девизи“ (Естир 2:3). За да се изпълни напълно този указ, несъмнено са били необходими няколко месеца. Скоро след завръщането на Ксеркс в Суза, очевидно, Естир е била доведена пред него и е направена царица.

Продължаващите неуспехи от ръцете на атинския флот на западните брегове на Мала Азия през следващите няколко години, заедно с безредиците другаде в обширната империя, може би са накарали царя да гледа с благосклонност на плана на Аман за унищожаване на евреите. Този план, ако бъде осъществен, би отбелязал директен обрат на предишната приятелска и дори щедра политика на персийските монарси към евреите, демонстрирана по време на царуването на Кир и Дарий. Забележителното избавление на евреите чрез смелостта на Естир послужи за възстановяване на царската благосклонност на евреите и

подготвил пътя за делата на Ездра и Неемия няколко години по-късно и по-специално за знаменателния указ на сина и наследника на Ксеркс, Артаксеркс I (465–423 г. пр.н.е.), през 457 г. пр.н.е.

Хронологичните данни, предоставени от книгата Естир, са следните: Събитие					Дата пр.н.е.*
Естир	Година – Месец – Ден	Великият празник, който Естир свиква			Между 14 април 483 г. и 2 април 482 г., 2
	2:12	[6]	10	?	” януари 479 г. и 30 януари 479 г.
Естир	2:16	7	10		” 22 декември 479 г. – 20 януари 478 г.
направи кралица					
Аман	3:7	12	1		” 5 април 474 г. – 3 май 474 г.
хвърля жребий					
Указът на Аман	3:12	12†	1	13	17 април 474 г.
Указът на Мардохей	8:9	12†	3	23	25 юни 474 г.
Пурим	3:13; 12† 8:12; 9:1, 17-19		12	13	8 март 473 г.

4. Тема. Вавилонският плен бележи отчетлив прелом в еврейския национален живот. Защото време, когато потокът от еврейска история изчезна и се сля под земята, а когато се появи отново, целият му характер се промени. Евреите вече не бяха толкова нация, колкото хора и църква. Библията не съдържа история за изгнанието и за пост-изгнаническите времена, както обикновено се определя историята, но духът на периода е възхитително предаден в разказите на Даниил и Естир. Книгата Естир е един от петте свитъка, които от древни времена се четат във всяка синагога на петте празника в годината. Изглежда, че именно този годишен цикъл от четения е определил мястото на Естир в еврейския канон. Редът на петте е: Песен на песните, Рут, Плач на Йеремиа, Еклесиаст и Естир. Книгата Естир е пета, защото се чете на последния празник в годината, дните на Пурим (вижте гл. 3:7; 9:26).

Разглежда се като литература, книгата Естир е едновременно идилия и епос. Тя изобразява криза в съдбата на Божия народ, която го заплашва с унищожение. Инструментът на избавлението е еврейка, издигната от спокоен живот с братовчед си и приемен баща, Мордахай, за да стане кралица на световна империя. Разказът представя Естир като жена с ясна преценка, забележително самообладание и благородна саможертва. Предизвикателството на Мордахай: „Кой знае дали си дошла на царство за такова време като това?“ (гл. 4:14) издига младата кралица до висотите на героичните действия. С тържествено достойнство духът ѝ се издига, за да отговори на изискванията на часа със смелите и вълнуващи думи: „Ако загина, загина.“ Когато в критичния момент скипърът е протегнат към нея, тя не разпознава веднага злодея, а със забележителна сдържаност и преднамерена грижа повежда царя и Аман в ситуация, изчислена да бъде най-благоприятна за нейната цел. Художествената литература не може да си представи по-драматично и изненадващо нещо.

поредица от съвпадения от тези, довели до разкриването и смъртта на Аман. В Пурим, празника на жребия, евреите винаги отбелязват как Небето е разрушило злия план на Аман, за който „жребият“ вероятно е посочил, че ще успее (виж гл. 3:7).

Религиозният характер и моралното учение на книгата Естир могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Въпреки че Божието име не се появява в цялата книга, Неговото провидение е очевидно през цялото време. Никой невярващ в Бог не би могъл да напише книгата; никой вярващ не може да я прочете, без да открие, че вярата му е укрепена. Освобождението е представено от автора като резултат от жива вяра в Бог.
2. Книгата Естир разказва за произхода на важен еврейски национален празник, празника Пурим, който и до днес се отбелязва с радост всяка година.
3. Разказът е пронизан от важен морален урок. С отминаването на краткия ден на популярност на Аман, преходният характер на земната власт и просперитет става болезнено очевиден. Бог смирява гордите и възвисява онези, които Му се уповават.
4. Божието провидение е поразително показано. Божествената сила е съчетана с човешки усилия. Използваните средства са човешки, но самото избавление е божествено.

Очертание на книгата.

- I. Естир е провъзгласена за царица на Персия, 1:1 до 2:20.
 - A. Официалният празник от 180 дни, 1:1–4.
 - Б. Публичният празник от 7 дни, 1:5–9.
 - В. Отказът на Вашти да се яви пред Асавър, 1:10–12.
 - Г. Асти е свалена от престола, 1:13–22.
 - Д. Търсенето на нова царица, 2:1–4.
 - Е. Естир е отведена в двореца, 2:5–11.
 - Ж. Естир е направена царица на царството, 2:12–20.
- II. Заговорът на Аман за унищожаване на евреите, 2:21 до 3:15.
 - A. Мардохей, царски служител, спасява живота на Ахазер, 2:21–23.
 - Б. Повишаването на Аман; негодуванието му към Мардохей, 3:1–5.
 - В. Заговорът на Аман да си отмъсти на народа на Мардохей, 3:6–11.
 - Г. Указът на Аман за унищожение на евреите 3:12–15.
- III. Естир защитава каузата на своя народ, 4:1 до 5:8.
 - A. В ужас, юдеите постят поради заповедта на Аман, 4:1–3.
 - Б. Мардохей се обръща към Естир, 4:4–14.
 - В. Естир приема предизвикателството, 4:15–17.
 - Г. Естир забавлява царя и Аман на пиршество, 5:1–8.
- IV. Падението на Аман, 5:9 до 7:10.
 - A. Заговорът на Аман да обеси Мардохей, 5:9–14.
 - Б. Асуир напомни за лоялната служба на Мардохей, 6:1–3.
 - В. Аман е принуден да почете Мардохей, 6:4–11.
 - Г. Аман предупреди за провала на заговора си, 6:12–14.
 - Д. Естир обвинява Аман пред Асуир, 7:1–8.
 - Е. Екзекуцията на Аман, 7:9, 10.
- V. Триумфът на евреите над враговете им, 8:1 до 10:3.
 - A. Отмяна на указа на Аман, 8:1–14.
 - Б. Мардохей напреднал и народът му възвърнал благоволенieto си, 8:15–17.
 - В. Избавлението и радостта на юдеите, 9:1–19.

Г. Провъзгласяване на празника Пурим, 9:20–32.

Д. Мардохей е назначен за министър-председател на Персия, 10:1–3.

ГЛАВА 1

1 Асуир прави царски пиршества. 10 Асти, извикана, отказва да дойде. 13 Асуир, чрез съветът на Мемукан издава постановление за човешката власт.

1. Ахашверош. Евр. „Ахашверош“, транслитерация на персийското име „Хшаярша“. В някои вавилонски плочки името се изписва като „Ахшияршу“. В съгласната азбука на Елефантинските папируси името се появява като „Хши'рш“ и „Хширш“. Значението на името не е известно. На гръцки „Хшаярша“ става „Ксеркс“, а на латински – „Асуерош“. Следователно имената „Ксеркс“ и „Ахашверош“ са еквивалентни, като едното идва от персийския през гръцкия, а другото – през еврейския и латинския език (виж РК 598).

Това е. Авторът на книгата Естир изглежда е познавал повече от един владетел. наречен Ахашверош. Ахашверош от книгата Естир не бива да се бърка с Ахашвероша от Дан. 9:1, който е живял половин век по-рано. За Ахашвероша от Ездра 4:6 вижте Допълнителна бележка върху Ездра 4.

2. Тронът на неговото царство. Персийският монарх е пребивавал част от годината в Екбатана и понякога е посещавал Персеполис и Вавилон, но по това време Суза (Суза) е била седалище на управлението (виж Дан. 8:2; Естир 9:12).

Дворецът Суза. Суза се е намирал в провинция Елам (виж Дан. 8:2), около 100 г. пр.н.е. мили (161 км) северно от сегашната брегова линия на Персийския залив и малко повече от 200 мили (322 км) източно от Вавилон. Първоначално столица на Елам, векове преди времето на Естир, градът е бил разположен на източния край на долината на Тигър, където последната се издига, за да се срещне с иранските хълмове. Сред обширните му руини, които покриват площ от повече от 3 кв. мили (4,8 кв. км), може да се видят останките от просторния дворец, в който се е разиграла голяма част от драматичния разказ на книгата Естир. Този дворец, издигнат на мястото на бившия еламски замък, първоначално е построен от Дарий Хистасп, предшественик на Ксеркс. За кратко описание вижте стихове 5, 6.

3. Третата година. Тази година е продължила приблизително от 14 април 483 г. пр.н.е. до 2 април 482 г. пр.н.е. Вероятно „празникът“, който е продължил шест месеца, е започвал в началото на пролетта на годината, когато дъждовете са отминали и пътуването е било по-лесно и по-приятно.

Празник. Или „банкет“. Думата първоначално е означавала „пиршество“. С оглед на Фактът, че Ахашверо напуска Суза година или две по-късно за нахлуването си в Гърция (вижте Въведението към Естир), предполага се, че принцовете, управителите и началниците на армиите са били призовани от всички части на царството, за да участват в планирането на това, което всички са очаквали да бъде блестяща и успешна кампания. Херодот (vii. 8) записва, че Ксеркс е свикал такъв съвет. Вероятно различните служители са били призовавани на щафети през шестмесечния период, всеки с цел да обсъди с царя конкретната си отговорност във връзка с кампанията. Би било крайно невероятно да се намерят всички служители на огромната империя събрани по този начин, освен за специфични политически и военни дискусии.

Князе. Или „[назначени] служители“.

Слуги. Тоест, неговите „придворни“.

Сила. Евр. *chayil*, „войство“ (Изм. 14:4), „армия“ (ст. 9), „храбър [мъж]“ (1 Царе 16:18), и т.н. Ако една от целите на пиршеството е била, както се предполага, изготвянето на планове за предстоящата гръцка кампания, Ахашвер със сигурност би включил своите главни военни офицери.

Персия и Мидия. Този ред, обратен на този в Данииел (гл. 5:28; 6:8, 12, 15; 8:20), се появява многократно в повествованието на Естир (гл. 1:3, 14, 18, 19) и предполага, че разказът принадлежи към времето, когато Персия е изместила Мидия като водещ партньор в двойната империя (виж Дан. 7:5; 8:3). В Естир 10:2 е даден първоначалният ред, може би защото в „хрониките“ мидийските царе са първи.

Благородници. От персийска дума, възприета в еврейския език, означаваща „първите [мъже]“.

Князе на провинциите. Тоест, управителите или сатрапите, отговарящи за завладените територии. Историята свидетелства за присъствието на сатрапите на голямо събрание в Суза преди катастрофалната кампания срещу Гърция.

4. Показваше богатствата. Показността беше характерна за Ксеркс. Суетното показност бележеше огромната армия, с която той нахлу в Гърция. Баснословното богатство на Персия е коментирано от съвременни писатели от различни националности. Сред славата на персийския дворец са стените, драпирани със злато, мраморните колони и богатите завеси, златен чинар и златна лоза. Разкопките в Суза (Шушан) доказват, че авторът на Естир е бил добре запознат с двореца и с персийските дворцови обичаи и разпоредби, тъй като описанията, които той дава, съвпадат до последния детайл с резултатите от археологическите проучвания. Впечатлени от този факт, учените твърдят, че само някой, който е познавал лично царския дворец или е познавал някой, който го е познавал, е могъл да даде на историята точната ѝ обстановка.

Сто и осемдесет дни. Не е необходимо да се предполага, че едни и същи хора са били приемани през целия този период. Едва ли би било безопасно за провинциалните управители всички да напуснат провинциите си едновременно и да останат далеч за толкова дълго време. Вероятно е Ахашверо да е приемал поредица от гости през шестте месеца, през които е продължил „пиршеството“.

5. Пиршество. Може би целта на Ахашверош е била да си осигури лоялността на поданиците на столицата по време на продължителното му отсъствие в Гърция. Ако е така, това е бил проницателен политически ход. Разбира се, само мъже са били включени, защото царица Астин е дала отделен банкет за жените (ст. 9).

Дворът на градината. Руините на двореца на Ксеркс са достатъчно добре запазени, за да стане възможно описанието на някои от неговите части. Царската порта, в която седеше Мардохей, дворът, където Естир се появи неканена - тези и някои други части на двореца са локализирани.

Дворецът е зает приблизително 300 ярда от всяка страна. Главната порта е била на юг.

На североизток от самия дворец се намирал просторната ападана, или тронна зала. Огромната сграда, със страна 106 метра, вероятно е била достигана по стълби с гигантски размери. Плоският покрив на централната част е бил поддържан от 36 стройни, канелирани колони с резбовани капители, подредени в 6 реда по 6 колони. Предната част на сградата е била вероятно отворена, докато задната и страничните стени са били от тухли, облицовани с емайлирани фризове. Злато, сребро и скъпоценни камъни са били използвани щедро в украсата на тронната зала. Гръцки писатели разказват за златен чинар и златна лоза в този двор.

Смята се, че северозападната част на двореца е била „градината“ или паркът. Именно в и около ападаната са се случили много от събитията, разказани в книгата Естир.

6. Бели, зелени и сини завеси. Буквално „бял памук и виолетов [материал]“.

Думата, преведена като „зелен“ в KJV, произлиза от санскритската дума за „памук“. Обърнете внимание, че думата „завеси“ е предоставена. Тези „завеси“ или тенти вероятно са били изработени от бял и виолетов памучен плат.

Връвчици от фин лен и пурпурно платно. Здрави „връвчици“ биха били необходими, за да поддържат тентата, ако тя се простираше, както някои смятат, от централната зала с колони през двора с мозаечна настилка, пространство от близо 18 метра.

Мраморни колони. Колоните в Суза са били от тъмносин варовик. Еврейската дума шеш, „мрамор“, вероятно се отнася до този варовик или алабастр, а не до това, което обикновено смятаме за „мрамор“.

Тротоар. Четирите еврейски думи, преведени като „червено“, „синьо“, „бяло“ и „черно“, правят не означават цветовете, а различните видове камъни и други материали в мозайката на настилка. Споменава се, че тъмносин варовик е използван както в настилка, така и за колоните.

7. Златни съдове. Златни чаши са открити в значителен брой в Персийската лагер близо до Платея от победоносните гърци.

Различни едно от друго. Тази подробност сигурно е дошла от очевидец или от някой, който беше получил разказ за банкета от очевидец.

Царско вино. Или „вино на царството“, тоест от царската изба.

8. Според закона. Изглежда, че кралят издал указ, според който всеки гост трябва да пие толкова, колкото пожелае, вместо да се съревновава с останалите в пиршество.

9. Царицата Вашти. Единствената съпруга на Ксеркс, за която гърците са споменали, е била Аместрис. Ксеркс се оженил за нея преди да се възкачи на трона, когато достигнал възраст за брак. Херодот и Ктезий говорят за нейната жестокост и разпуснатост. Не може обаче да се докаже, че Аместрис и Вашти са били една и съща личност. Подобно на Естир (виж гл. 2:7), царицата може да е била известна с повече от едно име.

10. Камерхери. Буквално „евнуси“, които единствени са имали достъп до женските помещения. Произходът и значението на имената на тези евнуси са съмнителни. Евнусите често са били чуждестранни роби, умишлено осакатени за продажба на персийския пазар. Персите са смятали числото 7 за свещено.

11. Доведете Асти. След като показва богатството и славата на царството си, Ахашвероша Мислите му най-накрая се насочиха към красивата му кралица. Демонстрацията на нейната красота, помисли си той, щеше да доведе до кулминацията на изложбата.

12. Вашти отказала. Причината за отказа на царицата не е ясна. Някои предполагат, че Ахашверош е възнамерявал да покаже нескромна красота на Вашти, но контекстът не дава никаква представа дали това е била неговата цел. Еврейските таргуми обаче предполагат, че мотивът ѝ да откаже да се появи е било желанието ѝ да избегне подобна показност. Йосиф Флавий отдава отказа ѝ на това, което погрешно е смятал за персийски обичай, който вероятно е забранявал на омъжените жени да общуват с непознати.

Други древни еврейски писатели излагат различни въображаеми или абсурдни обяснения, никое от които не заслужава сериозно разглеждане.

Заповедта на Асуир, която уточнява, че Астий трябва да носи царската корона (ст. 11), предполага, че той е мислил за нея не само като за красива жена, но и като за първата жена на

земя. Че всъщност е било добър вкус персийските жени да се появяват на трапезата с непознати, е видно от Естир 5:4. Халдейските съпруги и наложници също се присъединявали към съпрузите си в пиянско пиршество (Дан. 5:2). Според Неем. 2:1–6 царицата на сина и наследника на Ахашверо, Артаксеркс I, придружавала господаря си на вино. Няколко гръцки писатели потвърждават присъствието на персийски жени на пиршества. Херодот, съвременник на Ахашверо, говори за Аместрис (виж върху Естир 1:9) на рождения ден на царя (ix. 110). Няма причина да се смята, че съвременният персийски обичай е изолирал жените и че следователно би било неуместно Вашти да се яви, когато бъде призована, въпреки факта, че мъжете пият (виж гл. 7:7).

Фактът, че Вашти е организидала банкет за жените от Суза едновременно с този на Асуир за мъжете, предполага сътрудничество с неговата политика за насърчаване на народната лоялност към трона. Нищо в записите не дава представа за причината за отказа на Вашти да се подчини на царската заповед.

Гневът му пламна. Вижте върху Бит. 4:5.

13. Мъдреци. Тоест, съветниците на царя. Колкото и да е ядосан, Асуир търси съвет. В присъствието на целия си двор би било неприлично той да излива страстта си с груби думи и заплахи. Вместо да издаде прибързана заповед, той умишлено обмисля какви стъпки трябва да бъдат предприети. Изглежда, че Асуир е разчитал много на своите съветници (виж гл. 3:8–10; 8:1–8; 9:12–14) и сега кани мнението на своите „мъдреци“ за това как да се справи с Астин.

Познавали времената. Хора с познания и опит, които са били запознати с прецеденти и са знаели какво е правилно да се направи във всеки конкретен случай.

Начинът на царя. Тоест, неговият метод на действие. Всеки въпрос, който засягаше царя, той представяше на учени мъже за мнение, преди да вземе решение. Вероятно авторът тук прави препратка към обща практика на персийската монархия, а не само към практиката на Ахашверош.

14. Седемте принца. Езра също така приписва на персийския монарх седем специални съветници (виж Езра 7:14), които биха могли да се считат за царския кабинет. Херодот отбелязва, че в Персия е имало седем водещи семейства, чиито глави са имали специални привилегии.

Видях лицето на краля. Сред специалните привилегии на тези мъже, една от най-ценните беше тази за свободен достъп до монарха по всяко време.

15. Според закона. Царят не искал да изглежда отмъстителен. Освен това, владетелите на Персия били в известен смисъл ограничени монарси (виж Естир 1:19; 8:8; вж. Дан. 6:8–16). Сякаш царят е казал: „Нека оставим настрана всички чувства и просто да разгледаме какво изисква законът.“ Ако една царица открито не се подчини на царя пред двора му, какво трябва да се направи с нея според правилната законова процедура? Зад този акцент върху закона стоеше хвалбата на мидо-персийското правителство, че мидо-персийските закони са непроменими.

16. Мемукан отговори. Мемукан е говорител на цялата група от седем специални съветника. В отговора си той намеква, че персийското законодателство не предвижда наказание за разглеждания случай. Всъщност то не е предвиждало подобен случай. Няма прецедент.

Само до царя. От името на седемте съветници, Мемукан взема решението. от това да е просто лична обида от страна на краля и я издига до нивото на държавен въпрос. По този начин той освобождава краля от отмъстителност и предоставя основа в общото право за разрешаване на случая.

17. Презират мъжете си. Буквално „направете да презират господарите си в очите им“.

Тук Мемукан намеква, че Вашти е презирала Асуир. Не е ясно дали той говори за мотива на Вашти да не се подчини на царската заповед или просто за самото действие.

18. Дамите. Евр. *šaroth*, множествено число от *šarah*, „принцеса“ (виж върху Бит. 17:15).

„Принцесите“ биха говорили неучтиво със съпрузите си, принцовете. Авторът внимава да говори за Персия преди Мидия (виж върху Естир 1:3).

Твърде много презрение и гняв. Или „презрение и гняв в изобилие“ (RSV), т.е. презрение от страна на съпругите и гняв от страна на съпрузите.

19. Царска заповед. Буквално „заповед на царството“. При обикновени обстоятелства такъв въпрос като позора на любимия съпруга би бил уреден в тайната на сарая, без да се привлича всеобщо внимание. Според Мемукан публичността на непослушанието на Вашти е направила целесъобразно тя да бъде разгледана публично.

Да бъде написан. Указ, отнасящ се до дадено лице, едва ли е бил подходящо нещо за добавяне към национален кодекс от закони, но понякога към кодекса са били прилагани временни постановления, очевидно с изричната цел да им се придаде сила, като ги направи непроменими (Дан. 6:8, 9).

Не идвай повече. Асти щеше да бъде изгонена не от двореца, а от царския... присъствие. Това, заедно със загубата на привилегированото ѝ положение на кралица, щеше да ѝ донесе върховен позор. Само красотата не можеше да я спаси (вижте на стих 12).

20. Царският указ. Тук „заповедта“ от предишния стих е наречена „указ“.

Защото е велико. Или „колкото и да е огромно“ (RSV).

21. Царят го направи. Асти беше отделена, но не разведена от царя. Основанията защото това действие беше разгласено из провинциите, за да не може никой да разбере погрешно. Грижовността на Ахашвероша при разглеждането на случая подсказва идеята, че Вашти може да е била дъщеря на виден персиец, чиято подкрепа царят се е стремил да запази, или може би дъщеря на принца на един от подчинените му народи.

22. Защото той изпрати. По-точно казано, „и той изпрати“. Освен че публикува указа, Ксеркс издаде заедно с него и придружаващо писмо, предназначено да предпази кралството от опасностите, посочени от Мемукан (виж стих 18).

ГЛАВА 2

1 От избраните девизи ще бъде избрана царица. 5 Мардохей, бащата-кърмач

Естир. 8 Естир е предпочитана от Хегай пред останалите. 12 Начинът на пречистване и влизането при царя.

15 Естир, която най-много угоди на царя, е направена царица. 21 Разкриването на предателство от Мардохей е записано в летописите.

1. След тези събития Вашти престана да бъде царица, но Ахашверош изглеждаше в не бързаше да приписва на никой друг достойнството, което беше нейно. Харемът му несъмнено беше добре снабден със съпруги и наложници, но никой не се открояваше над останалите. Ахашверо вероятно „си спомнил за Вашти“, или след като отново изтрезнял, или след изтичането на значителен период от време. Не е посочено колко време е минало това след отхвърлянето на Вашти като царица. Това е било през третата година от неговото царуване (гл. 1:3), а Естир дошла в двореца в отговор на царското повикване през шестата година (гл. 2:12, 16). През значителна част от това време Ахашверо (Ксеркс) е бил далеч от Суза по време на злополучния си гръцки поход (вижте Въведението към Естир). Предвид факта, че Естир вероятно е пристигнала в двореца преди завръщането на Ахашверо (той е напуснал Гърция през октомври или ноември,

480 г. пр.н.е., а Естир дошла в двореца през януари 479 г. пр.н.е.), вероятно е събирането на девиците да се е състояло по време на неговото отсъствие.

Той си спомни за Вашти. Асуир може би е обмислял да върне Вашти обратно и да я направи отново царица. Ако го беше направил, служителите, които бяха предложили унижението ѝ, щяха да бъдат в опасност. Позорът на Вашти беше тяхно дело; завръщането ѝ на власт съответно щеше да означава тяхната гибел - уволнение, ако не и екзекуция.

2. Красиви млади девици. Това предложение със сигурност щеше да бъде много приятно за ориенталски монарх като Ксеркс. Освен това, предположението, че може да си намери някоя дори по-красива и по свой вкус от Вашти, щеше да отклони мислите му от нея и по този начин да защити интересите на мъжете, които ѝ бяха предложили унижението.

3. Домът на жените. В ориенталските дворци харемът винаги е бил отделен от резиденцията на царя и други мъже, обикновено в друга сграда. Тяхното заведение се е ръководело от евнуси, често наричани „камерлери“. В двореца на Ксеркс харемът е бил разположен в североизточната част на дворцовата област (виж гл. 1:5).

Чембърлейн. Буквално „евнух“, т.е. един от царските евнуси (виж гл. 1:10), на когото царят е възлагал специални отговорности.

Пазител на жените. Строго погледнато, Хеге (или Хегай, стих 8) изглежда е бил пазител само на девиците. Друг царски евнух е отговарял за жените, представени на царя (стих 14).

Неща за пречистване. Или „мехлема“ или „козметични средства“. Вижте списъка в стих 12. Персийски Царете може би са се смятали за полубогове и са смятали за необходимо дори девиците да преминат през продължителен период на „пречистване“, преди да бъдат годни да общуват с царя.

5. Един евреин. Внезапно сцената се променя от персийския двор към скромен Еврейски дом някъде в столицата. Доколкото е известно, никога не са били отвеждани в плен евреи в Суза и евреите, които са живели там, вероятно са го правили по собствен избор. Според еврейската традиция, Мордехай е бил зает с някакво търговско начинание, преди съдбата да го свърже с персийския двор.

Мордекай. Върху евентуалната идентификация на Мордекай като Мардука на клинопис таблет, вижте Въведение, стр. 458.

Мардохей бил евреин от племето на Вениамин, предопределен да заеме почетно място в анализите на своя народ. Не е сигурно дали прародителят на Мардохей, „отведен от Йерусалим [във Вавилон] с плен“ (ст. 6), е бил Кис или Яир; еврейският синтаксис би позволил и двете. Ако е Кис, тогава Кис е бил дядото на Мардохей. Три или четири поколения биха обхванали подходящо 118-те години, които са се намесили. Ако, от друга страна, е Яир, тогава Семей и Кис са били предци на Мардохей преди плен, чиято точна връзка не е известна. В последния случай, родословието, дадено тук, не би представлявало непосредствените предци на Мардохей, а други, по-далечни от него, дадени, за да се идентифицира семейният му произход. Тази практика е в съответствие с еврейския обичай (вижте Матей 1:8, 17). В Библията термините „баща“ и „син“ не винаги показват непосредствена връзка, а често просто произход и произход (вижте том I, стр. 181 и върху Бит. 37:35). Възможно е Киш да е бил далечен прародител на Мардохей.

Близо 60 години преди събитията, разказани в книгата Естир, Кир постановил, че Всички евреи, желаещи да направят това, можеха да се върнат в Палестина, но родителите на Мардохей бяха избрали да останат в земята на пленничеството си. Изглежда, че това е било така и с

огромно мнозинство от еврейския народ (виж РК 598). Когато братовчедката на Мордехай, Адаса (Естир; виж Въведение, стр. 457), останала сирак, той я осиновил и я отгледал сякаш е негово собствено дете.

Някои отъждествяват Мордекай с Матакас (или Натакас), когото гръцкият историк Ктезий говори за него като за влиятелен служител на Ксеркс. Докато работи върху някои клинописни плочки в Берлинския музей, проф. А. Унгнад открива текст, който споменава определен човек на име Мардука (вавилонската транслитерация на Мордехай) като един от висшите държавни служители в Суза по време на управлението на Ксеркс. Неговата титла, сипир, показва висок ранг и влияние (вижте Въведение, стр. 458). Присъствието на влиятелен човек, носещ същото име, живеещ в същия град по същото време, е показателно.

6. Пленът. Имало е три пленничества: първото през 605 г. пр.н.е., когато е бил пленен Даниил, второто през 597 г. пр.н.е., когато Йоахин е бил пленен, и третото през 586 г. пр.н.е., когато е бил пленен Седекия и Йерусалим е бил опожарен. Предците на Мардохей били отведени във Вавилон при второто пленничество, 118 години по-рано.

7. Хадаса. Хадаса е било оригиналното еврейско име на Естир (вижте Въведение, стр. 457). Произлиза от корена *hadas*, „мирта“, с обичайното женско окончание *ah*.

Естир. Евр. „Естер“. Възможно е това да е персийска заемка. Много наподобява *Stâreh*, съвременно персийско име, означаващо „звезда“. Това име се транслитерира на гръцки като *Aster* или *Esther* (LXX).

Гръцкият корен *aster* се появява в английски думи като „*aster*“, „*star*“ и „*asteroid*“, което означава „звездopodobен“. Вавилонската форма на думата е била Ишар, която на гръцки става „Ашторет“ (множествено число „*Ashtaroth*“) и *Astartê*. Във Вавилон планетата Венера е била обожествена като Ишар. Изборът на персийско име от Мардохей може да се дължи на желанието да скрие еврейския произход на Естир (ст. 10).

Хубаво. Евр. *йефат-тоар*, от *яфа*, „красив“ и *тоар*, „нещо, в което се гледаше“. „форма“. Може би изразът, преведен като „красив“, би било по-добре да се преведе като „красив по форма“.

Красив. Евр. *ṭobath mar'eh*, буквално „хубав на външен вид“ или „хубави черти“.

8. Неговият указ. Буквално „неговият закон“. Същата дума се среща и в израза „законът на мидяните и персите, който не се променя“ (Дан. 6:8, 12).

9. Угоди му. Буквално „беше добър в очите му“.

Получил доброта. Този израз е специфичен за книгата Естир. В стих 17 думата, дадена тук като „доброта“, е преведена като „благоволение“ (вижте също гл. 5:2).

Бързо ѝ даде. Изглежда, че Хегай е бил пристрастен към Естир от самото начало. Знаейки предпочитанията на царя, той очевидно разпознал в Естир тази, която ще бъде избрана, и веднага започнал да се отнася с нея като с бъдеща царица.

Такива неща, които ѝ принадлежаха. Буквално, както е в полето, „нейните дялове“. С това се вероятно е имало предвид дневната ѝ доза храна.

Заслужава да бъде дадено. Това беше благоволението, проявено към Естир от пазача на жените. Той избра за Естир най-подходящите девойки за нейни прислужници.

Най-доброто място. „Най-доброто място“ в харема не можеше да бъде нищо друго освен това, запазено за кралицата.

10. Не беше показал. Царят едва ли би предпочел представител на подчинена раса (виж стих 20).
Ур Халдейски, домът на Авраам, се намирал на 240 км югозападно от Суза и по общ вид Естир несъмнено много приличала на много местни жители на региона.

11. Мардохей вървеше. Контекстът подсказва, че Мардохей вече е бил един от по-ниските служители, които са чакали пред царските порти, за да изпълняват заповедите му. Въпреки това Мардохей успява да намери време да напусне главния вход на двореца достатъчно дълго, за да посети двора пред харема, за да може да види Естир или поне да получи новини за нея (виж ст. 5).

12. Масло от смирна. Смирната е била високо ценена от древните както заради аромата си, така и заради предполагаемата си пречистваща сила. В Египет е била използвана в процеса на балсамиране на мъртвите (вижте върху Бит. 50:2). Евреите я използвали като една от основните съставки на своето „миро за свято помазване“ (Исх. 30:23–25). Рокли и легла били ароматизирани с нея (Пс. 45:8; Притчи 7:17).

Сладки аромати. Думата, преведена по този начин, е преведена като „подправки“ в Св. Сол. 4:16.

13. Каквото и да пожелае. Някои коментатори предполагат, че всяка девица е имала привилегията да запази каквито и да е бижута и дрехи, които е избрала да носи по този повод.

14. Втора къща. Тоест, самият харем, където са живели постоянните съпруги и наложници на царя.

15. Чичото на Мордехай. Буквално „чичото по бащина линия“ или „братът на бащата“. Авихаил, бащата на Естир, вероятно е бил брат на Яир (вижте стих 5).

Тя не изискваше нищо. Естир прие безрезервно решението на Хегай.
въпреки привилегията си да носи дрехи и бижута по свой избор.

16. Месец Тебет. Това съответстваше на втората половина на декември и първия част от януари. В седмата година на Ахашверош, Тебет започва на 22 декември (479 г. пр.н.е.) и завършва на 20 януари (478 г. пр.н.е.). След като се завръща от катастрофалната гръцка експедиция предходната година, той несъмнено е бил доволен да отхвърли военните въпроси от мислите си.

17. Всички жени. Включително, без съмнение, всичките му бивши вторични съпруги и неговите наложниците, както и всички девици, които досега бяха дошли при него.

Направил я царица. Царят бил доволен от Естир и изглежда я направил царица, без да чака да види други девици.

18. Голям пир. Сватбен пир, тоест, за Естир.

Направил освобождаване от данък. Царят опростил обичайния данък в чест на коронацията на Естир. В Персия било царски обичай да се дава на царицата една десета от всички глоби, платени на царя. С тази сума царицата осигурявала дрехите си и други нужди.

Според състоянието на царя. Буквално „според ръката на царя“, тоест „по верен царски начин“. Практиката да се правят подаръци, толкова разпространена на Изток по всяко време, е била много популярна сред персите.

19. Девите. Буквално „девици“, без определителния член. По този начин едно допълнително споменава се набор от девици. Това се е случило между януари 478 г. пр.н.е. и април 474 г. пр.н.е.

Царската порта. С други думи, Мардохей стана — ако вече не беше (виж на стих...).

11) - служител в двореца или дребен чиновник. Портата на двореца е била мястото, където са се намирали царските офиси и са се извършвали държавни дела (вижте Бит. 19:1).

20. Естир го направи. Дълбокото уважение към нейния благодетел накара Естир да цени съветите му дори след като стана царица. Този факт говори добре за Мардохей като приемен родител и за Естир като лоялна и послушна дъщеря. Красотата ѝ беше по същество красота на характера.

и личност; красотата на външния вид е била второстепенна. Твърде често родителската небрежност, от една страна, или прекомерната строгост, от друга, внушава у младите хора желанието да бъдат свободни от ограничения и култивира своенравие и престъпления. Щастлив е домът, където родителският авторитет е балансиран с уважение към индивидуалността на младежите, където родителският контрол се упражнява с цел развиване на самоконтрол. Подобно на Естир, такива младежи напускат дома с уравновесени личности и дисциплинирани характери.

21. В онези дни. Вижте стих 19.

Чембърлейнс. Буквално „евнуси“.

Вратата. Буквално „прагът“. Бигтан и Тереш очевидно са били евнуси, отговорни за охраната на входа на личните покои на царя, може би спалнята му. Тяхната позиция на високо доверие е давала предимство на заговорниците. Историята е записала факта, че Ксеркс в крайна сметка е загубил живота си в заговор от описания тук вид.

22. Известен на Мордехай. Йосиф Флавий (Древности xi. 6. 4), еврейският историк, разказва за един определен роб, който предал заговорниците на Мардохей.

23. Проведена е инквизиция. Тоест, разследване.

Беше разкрито. Или „установи се, че е така“.

Окачени на дърво. Тоест, набити на кол, както обикновено се е отнасяло с предателите и бунтовниците в Персия (вижте Ездра 6:11).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

17 РК 601

19, 21 5Т 450

ГЛАВА 3

1 Аман, издигнат от царя и презиран от Мардохей, търси отмъщение над всички юдеи. 7 Той хвърля жребий. 8 Чрез клевета той получава царски указ да избие юдеите.

1. След тези събития. По този начин се посочва неопределен период от време, вероятно със значителна продължителност. Събитията от тази глава се случват през 474 г. пр.н.е., 12-тата година от царуването на Асуир (виж стих 7).

Аман. Асуир е представен първи (гл. 1), след това Мордехай и Естир (гл. 2); сега на сцената се появява Аман като велик везир или министър-председател. Според еврейската традиция Аман е пряк потомък на Агаг, цар на амаличаните (виж 1 Царе 15:8), в 16-то поколение (Таргум Шени; Йосиф Флавий, Древности , xi. 6. 5).

2. Царските слуги. Това бяха по-нисшите служители на двора, от ранг до към който принадлежеше Мордекай.

Поклониха се и се преклониха. Тоест, поклониха се пред Аман по обичайния начин Ориенталска мода. Този акт предполагаше подчинение, лоялност и послушание.

Заповядано. Може би Аман е бил издигнат от ниска позиция. Специалната заповед изисквала всички, дори онези, които преди може би са го превъзхождали по ранг, сега да паднат пред него.

Мардохей не се поклони. Предвид факта, че еврейският народ се е поклонил не само пред царе (1 Царе 24:8), но и пред висшестоящи като цяло или пред онези, които е искал да почита като такива (Бит. 23:7; 27:29; 33:3; и т.н.), мотивът на Мардохей да откаже да се поклони на Аман не е напълно ясен. Аман, разбира се, е бил езичник; но Авраам се е поклонил на езичници (Бит. 23:7). Мардохей отказал на Аман почитта, която принадлежи само на Бога (5Цар. 450; вижте П.К. 600).

4. Те разговаряха ежедневно. Упоритият опит да се осигури спазването от страна на Мардохей на заповедта да се поклони пред Аман предполага, че неговите колеги служители са го ценели високо. Те се стремяха да му дадат справедлива възможност, преди да съобщят за случая. От тяхна гледна точка това беше сериозен прецедент – ако един кралски указ можеше да бъде пренебрегнат по този начин, какво да кажем за други?

Той им беше казал. Мордохай вероятно обяснил, че религията му прави невъзможно почитането на който и да е мъж. Очевидно расата на Мордохай не е била подозирана. На външен вид и език, той и Естир изглежда са минавали за персийци.

5. Когато Аман видя, неуважението на Мардохей очевидно стигна до вниманието на Аман само чрез „царските слуги“. Отношението и обяснението на Мардохей означаваха, че юдеите навсякъде се противопоставиха на Аман. Очевидното неподчинение на Мардохей, дръзко демонстрирано пред самата порта на двореца, можеше да означава само едно нещо за Аман – заговор! Поне Аман с удоволствие го тълкуваше така. И ако Мардохей оправдаваше поведението си на религиозна основа, следователно всички, които изповядваха тази религия, също трябваше да бъдат замесени.

6. Мисълта беше презрителна. Ако Аман просто беше информирал Ксеркс, че един от по-малките придворни Ако чиновниците го обиждаха и по този начин не се подчиняваха на царски указ, Асуир със сигурност би заповядал Мардохей да бъде убит. Но Мардохей, като евреин, го беше обидил и следователно евреите като нация трябваше да бъдат наказани. Ако евреите и тяхната религия пречеха на гордостта и сигурността на Аман, и двете трябваше да бъдат принесени в жертва.

Стремеше се да унищожи. Масовите кланета са били често срещани в много нехристиянски земи, където човешкият живот обикновено се счита за маловажен и капризите на абсолютните монарси често определят дали хората ще живеят или ще умрат. Близо половин век преди това, при възкачването на Дарий Хистасп, бащата на Ксеркс, е имало всеобщо клане на влъхвите, а още половин век преди това е имало всеобщо клане на скитите.

7. Нисан. Сред евреите това име заменя Авив след пленничеството.

Дванадесетата година. 5 април 474 г. пр.н.е. до 21 април 473 г. пр.н.е., според персийското летоброене.

Те хвърляха пур. Суеверното хвърляне на жребий, като средство за определяне на благоприятния пъти за определени проекти, е било обичайно на Изток от незапомнени времена. Жребий се е теглил с помощта на зарове, с парчета дърво, с ленти пергамент, с бели и черни камъни и по други начини. Юдеите са предполагали, че специална диспенсация на Провидението е надзиравала хвърлянето на жребий (Притчи 16:33) и са смятали, че въпросите, решени по този начин, са според Божията воля. Изглежда, че Аман е хвърлял жребий, първо за да определи деня от месеца, а след това и месеца.

От контекста не може да се разбере дали Аман е хвърлил жребий, за да определи благоприятна дата за предлагане на плана си на царя или за изпълнение на указа за унищожение. Също така не е сигурно дали процесът на хвърляне на жребий е бил удължен за период от няколко месеца или е бил проведен наведнъж, за да се определи предполагаемо благоприятното време. Еврейският прочит на текста може би предполага първото (виж стр. 460).

Адар. Жребият очевидно е показвал тринадесетия ден от Адар, дванадесетия и последен месец от годината. Подобно на Нисан, Адар е вавилонски име. Адар съответства на нашия месец март (виж том II, стр. 108).

8. Определен народ... Голяма част от еврейските изгнаници са избрали да останат в земите, в които са били отведени в плен. Йосиф Флавий отбелязва, че по-добре

Вавилонските евреи, които са били заети с дела и са били влиятелни, не са били склонни да напускат осиновения си дом. По това време очевидно е имало голяма еврейска колония и в Суза (виж гл. 9:12-15).

Законите им са разнообразни. Вярно обвинение, но слаб аргумент за унищожението им, още повече, че персите позволили на всички подчинени народи да запазят собствените си религии, закони и обичаи.

Нито пък спазват. Това обвинение не е вярно по отношение на законите като цяло. Подобна ситуация може да възникне само когато царски указ изисква от евреи да наруши религиозните си вярвания. Но законите на мидяните и персите като цяло са били справедливи и справедливи и евреите несъмнено с готовност са им се подчинявали. Ако беше друго, те нямаше да се радват на благоволенieto, което често им е било показано. Чрез пророк Йеремиа Бог строго им е заповядал да бъдат законопослушни, мирни поданици, където и да се намират (Йеремиа 29:7).

9. Ще платя. Дори Асуир едва ли би могъл да сметне за лекомислен такъв акт на геноцид, какъвто Аман обмисляше, но Аман веднага подкрепи предложението си с подкуп, какъвто дори цар не би могъл да приеме с безразличие.

Десет хиляди таланта. Въз основа на малкия вавилонски талант, това би било около 377 тона или 343 метрични тона (виж том I, стр. 168, 169). Херодот казва, че Ксеркс (Ахашверо) веднъж е отказал подобно предложение от един от поданиците си. Неотдавнашната гръцка война несъмнено е изтощила сериозно царската хазна, но може би би било под достойнството на царя да приеме подкуп.

10. Неговият пръстен. Буквално „неговият печат“. Това вероятно е бил пръстен, защото пръстените с печати са били познати на персите, въпреки че някои смятат, че е бил цилиндър като този на баща му Дарий, който сега се намира в Британския музей. Притежавайки царския печат, Аман е имал властта да издава каквито и да е укази, които пожелае, защото царският печат би им дал пълна власт. По този начин думата на Аман е била равностойна на тази на царя, който на практика е дал на Аман пълно разрешение да прави каквото пожелае.

11. Среброто. Изглежда, че Асуир е отказал подкупа (вижте на стих 9).

12. Царските писари. Херодот казва, че „писари“ са били на служба на Ксеркс през цялата Гръцка война. Такива хора са били на разположение и в двореца, готови да съставят царски укази.

Лейтенанти. Евр. „ахашдарпеним“, „сатрапи“, еврейска транслитерация на персийската дума khshatřarâvan, от която произлиза нашето „сатрап“. Според Херодот по времето на Дарий I е имало 20 сатрапии. Това са били основни части на империята, всяка от които се е състояла от няколко провинции.

Губернаторите. Тоест, на 127-те провинции (виж гл. 1:1). Няколко „губернатори“ бяха отговорни пред всеки сатрап.

Владетелите. Или „князе“, както в гл. 1:3 и т.н. Това биха били местните владетели или вождове на завладените племена, които са се радвали на значителна местна автономия.

13. По пощата. Персийската пощенска система е била известна в целия древен свят. Ксенофонт приписва организацията на системата на Кир. Ксенофонт я описва по следния начин: „По

различните линии на маршрута са издигнати конюшни за коне, на такова разстояние, че човек от друг, както един кон може да направи за един ден. Всички конюшни са снабдени с определен брой коне и коняри. Има началник на пощата, който председателства всяка от тях, който получава пратките заедно с уморените мъже и коне и ги изпраща с пресни коне и пресни ездачи. Понякога няма спиране на превоза дори през нощта, тъй като нощният куриер поема работата на дневния куриер и я продължава. Казва се, че

Тези стълбове изпреварват полета на птиците, което не е съвсем вярно; но без съмнение това е най-бързият начин за придвижване по суша.”

Да унищожи. Тук авторът на книгата Естир очевидно цитира директно от

указ. Обърнете внимание на използваната правна фразеология.

Млади и стари. В древността, да се отнеме животът на бащата и да се пощади този на детето се смяташе за глупост. Съпругите и децата на престъпници бяха умъртвявани заедно със съпрузите и бащите си, като нещо естествено. Дори евреите понякога следваха тази практика (Исус Навин 7:24, 25; 4 Царе 9:26).

Тринадесетият ден. LXX, който съдържа предполагаемо копие на указа, използва „четиринадесетия ден“, но е в съответствие с еврейския текст тук, като прави 14-ия действителния ден на борбата (гл. 9:1). 14-ият и 15-ият са дните, които сега се спазват от евреите (виж гл. 9:14–21).

На това място LXX вмъква копие от това, което се твърди, че е писмо, написано от Артаксеркс, както е наречен Ахашверош в LXX. Въпреки че автентичността на това писмо не е удостоверена, то все пак е интересно във връзка със сравнението, направено между указа на Ахашверош срещу евреите и този, който в крайна сметка ще бъде издаден срещу Божия народ (виж РК 605): „А ето преписът на писмото: Великият цар Артаксеркс

пише тези неща до управителите на 127 провинции от Индия до Етиопия и до служителите, които са им подчинени. След като станах господар на много народи и имах власт над целия свят, без да се издигам с претенцията за властта си, а държейки се винаги със справедливост и кротост, възнамерявах да установя поданиците си постоянно в спокоен живот; и като направя царството си мирно и отворено за преминаване до най-отдалечените краища, да подновя мира, който е желан от всички хора.”

„И когато попитах съветниците си как може да се осъществи това, Аман, който се отличаваше с мъдрост сред нас и беше одобрен за постоянната си добра воля и непоколебима вяност, и имаше честта да бъде втори в царството, ни заяви, че сред всички народи по света има разпръснат един злобен народ, който има закони, противни на всички народи, и постоянно отхвърля заповедите на царете, така че съюзът, който ние почтено възнамеряваме, не може да бъде установен.”

„И тъй, разбирайки, че този народ е единственият, който постоянно се противопоставя на всички хора, следвайки чужд живот чрез техните закони и злонамерено влияейки на нашето състояние, вършейки всякакви злини, които могат, за да не се утвърди царството ни; затова заповядахме, че онези, които са ви посочени писмено от Аман, който е поставен над делата и е втори баща за нас, всички, заедно със съпругите и децата си, ще бъдат напълно унищожени от меча на враговете си, без никаква милост или съжаление, на четиринадесетия ден от дванадесетия месец Адар на тази година: така че онези, които от древността, а и сега са злонамерени, да могат в един ден с насилие да слязат в Хадес и така завинаги оттук нататък да уредят делата ни добре и без проблеми.”

14. Преписът на писането. RSV на стих 14 гласи: „Препис от документа трябваше да бъде издаден като указ във всяка област чрез провъзгласяване до всички народи, за да бъдат готови за този ден.”

15. Пощата била разпратена. Най-отдалечените части на империята можели да бъдат достигнати с месец или най-много два месеца. Следователно нямаше нужда от бързана. Но Аман беше нетърпелив, може би страхувайки се, че царят ще промени решението си и ще откаже да публикува указа.

Седнахме да пием. Въмъкването на този детайл в повествованието сякаш имаше за цел да подчертае коравосърдечието на царя и на Аман. След като обрече един народ на унищожение, те продължиха да се веселят на пир с вино.

Градът Суза. По-голямата част от жителите вероятно са били перси и еламити, но сред хората от други националности е възможно да е имало широко разпространено усещане, че създаденият прецедент е опасен. Като цяло жителите на столицата одобрявали всичко, което великият цар правил. Сега изглежда се съмняват в благоразумието и справедливостта на това, което той е направил. Възможно е обаче авторът да говори за евреите, живеещи в столицата, а не за цялото население.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–15PK 600; 5T 450

ГЛАВА 4

1 Голямата скръб на Мардохей и юдеите. 4 Естир, като разбра това, изпрати при Мардохей, който му разкри причината и я посъветва да поеме делото. 10 Тя се извинява, но е заплашена от Мардохей. 15 Тя назначи пост и пое делото.

1. Разкъса дрехите си. Разкъсването на дрехите на човек е било знак за дълбока скръб, страдание, ужас или негодувание. Писанията отбелязват много случаи, в които емоциите са били изразявани по този начин (Бит. 37:34; 44:13; Исус Навин 7:6; Съдии 11:35; 2 Царе 1:11; и др.). Значението на постъпката на Мардохей вероятно е било добре разбрано както от персите, така и от евреите.

Вретище с пепел. Носенето на вретище и пепел е друг символ на дълбока скръб. Библията споменава многобройни случаи, когато мъжете са носили тези символи на скръб (виж Бит. 37:34; 3 Царе 20:32; Ис. 37:2; Дан. 9:3; Йона 3:6; и др.). След като е прочел указа, Мардохей сигурно е разбрал веднага произхода му и мотива, който го е подтикнал. Първият му импулс, естествено, би бил да разкъса дрехите си и да се облече с вретище и пепел. Но дворецът не се е смятал за подходящо място за демонстрация на лична скръб. Разбира се, Мардохей не е бил единственият, който е изпитвал скръб и ужас. В Суза и в провинциите обреченият народ е оплаквал горчиво. Надеждата, че все още може да има избавление от указа, изглежда не е хрумнала на никого.

2. Пред царската порта. Мардохей очевидно не чувстваше никакъв импулс да крие мъката си. Той сега дойдоха в двореца с очевидната цел да информират Естир за указа.

3. Във всяка провинция. Разказът в Писанието подсказва, че по това време юдеите са били разпръснати навсякъде из Персийската империя.

Много. По-скоро „повечето от тях“.

4. Слугините на Естир. В допълнение към свитата си от слугини, една ориенталска царица разполагала с многобройни евнуси, които вършели поръчки за нея и поддържали връзката ѝ със света извън двореца. В голямо страдание Естир проявила загриженост, като изпратила дрехи на приемния си баща, за да заменят вретището. Целта на Естир вероятно била да направи възможно Мардохей да влезе в двореца.

Той не го получи. Мардохей не носеше вретище, защото нямаше по-хубави дрехи. Не чувстваше нужда да се вижда директно с Естир и вероятно смяташе, че е неепоръчително да го прави при тези обстоятелства.

5. Атах. Царят беше назначил главния евнух да прислужва на царицата, отчасти за да ѝ служи, а отчасти за да наблюдава поведението ѝ. Никой деспот не е избавен от двойния страх от ревност и подозрение.

6. И така, Атах излезе. Мардохей отказа да влезе в двореца. Естир не можа да излезе. го и затова прибягна до типично ориенталската процедура за използване на посредник.

7. Сумата на парите. Вижте гл. 3:9. Как Мардохей е разбрал за парите. Аман е предложил да плати на Ксеркс като компенсация за загубата на приходи, която би възникнала в резултат на изстребването на евреите, не е посочено. Това едва ли би било посочено в указа, дори ако Ахашверо го приеме, което изглежда малко вероятно (вижте гл. 3:11).

8. Да отпрати молба към него. Слугините и евнусите на Естир със сигурност знаели за интереса ѝ към Мардохей (виж гл. 2:10–22) и може би вече са знаели за нейната националност (виж гл. 3:4). В защита на отказа си да се поклони на Аман, Мардохей вече бил принуден да декларира националността си (гл. 3:4). Сега обстоятелствата изискват Естир да направи същото (виж гл. 2:10); тя трябва да отиде пред царя, за да отпрати молба за своя народ.

Но тя не може да се застъпи за евреите като свой народ, без да бъде подчинена на съдбата им, както е постановено в указа на Аман. Нямаше алтернатива. За добро или за лошо, и независимо от собствения ѝ избор по въпроса, личната ѝ съдба неизбежно беше свързана с тази на нейния народ и двете зависеха несигурно от уважението на Ахашверо към нея. Тя беше царица от малко повече от четири години. Нейното поведение и маниери бяха голям фактор, повлиял на отношението на царя към нея. Всичко зависеше от тихото свидетелство, което животът ѝ носеше през последните четири години, и от нейния такт, търпение и добра преценка сега.

11. Един закон. Такъв закон не е бил напълно произволен. Колко често предполагаеми приятели или на пръв поглед безобидни непознати са се обръщали към кралските особи с цел убийство. Този закон вероятно е бил мярка за защита на краля от вреда, от проблемни молители и от намеса в упражняването на неговото деспотично управление.

Не е била извикана. Засега изглеждаше, че кралят я е забравил. Можеше да минат седмици или месеци, преди да бъде призвана пред него. При нормалния ход на събитията тя не можеше да очаква благоприятна възможност в близко бъдеще.

13. Не мисли за себе си. Тоест, „не си представяй в ума си“. Нейната предпочитана позиция нямаше да я защити от гнева на Аман. Нейната расова принадлежност беше известна поне на някои в двореца (вижте стих 8) и от онези, които бяха информирали Аман за Мардохей, можеше да се очаква да направят същото и по отношение на Естир. Аман нямаше да се чувства в безопасност, докато някой еврейин остане жив, особено такъв, който е толкова близък до царя и толкова предпочитан като Естир.

14. Разширение. Буквално „отдох“ или „облекчение“, от същия корен като думата за „дъх“. Мардохей потвърждава доверието в Божиите благодатни обещания и убеждението си, че целите на Аман ще бъдат осуетени. Той не знае как, но е убеден, че по един или друг начин ще дойде избавление.

Домът на баща ти. Ако Естир мислеше само за собствения си живот, щеше да го загуби. (виж Мат. 10:39). Нежеланието да се умре предполагаше сигурността на смъртта; животът трябваше да бъде купен с цената на готовността да се загуби. Споменаването на Мардохей за изчезването на рода на Естир предполага, че тя е била единственото дете на баща си. Фактът, че братовчедът на Естир, Мардохей, е станал неин приеман баща, подкрепя това предположение. Ако Естир имаше по-голям брат или сестра, Мардохей нямаше да се наложи да я осинови. Изглежда, че Мардохей е бил единственият близък, жив роднина на Естир.

Ела в царството. Мардохей осъзна действието на Божественото Провидение. Може би няма по-драматично предизвикателство към смелостта, лоялността и саможертвата някога

изправен пред представител на небесното царство. Но предизвикателството към нас днес е не по-малко наложително и не по-малко реално.

Естир, осъзнавайки, че без трайна увереност в Бога, задачата ѝ ще се окаже безполезна, се нуждаеше от молитвите на своя народ. Това, което щеше да направи, беше в полза както на техния живот, така и на нейния собствен. Никога толкова много хора не са дължали толкова много на смелостта, такта и саможертвата на една млада жена.

16. Постете за мен. Естир лично чувстваше нуждата да знае, че нейният народ споделя с нея бремето, което се падна главно на нея.

Три дни. Някои предполагат, че Естир не е имала предвид пълно въздържание от храна и напитки за толкова дълъг период от време. Възможно е да се е имало предвид само от вечерта на първия ден до сутринта на третия ден, период не много по-дълъг от 36 часа (вижте гл. 5:1; том II, стр. 136, 137).

Аз също. Яснотата на ума, която често е резултат от поста, би я подготвила да да възприемат Божията воля и да знаят как да сътрудничат интелигентно с нея.

Ако загина. Естир има предвид: „Ако загубя живота си в този опит да спася народа си, ще го загубя с радост; виждам, че е мой дълг да направя опита; каквото и да стане, решена съм да направя всичко по силите си.“

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 РК 601

14 Изд. 263; ML 64; РК 601; 5Т 321

16 РК 601; 1Т 16

ГЛАВА 5

1 Естир, възползвайки се от царската благосклонност, получава златния скиптр и кани царя и Аман на пиршество. 6 Тя, насърчена от царя в молбата си, ги кани на друго пиршество на следващия ден. 9 Аман, горд с издигането си, се оплаква от презрението на Мардохей. 14 По съвета на Зереш той му построява бесилка.

1. На третия ден. Тоест, третият ден от поста (гл. 4:16). Естир и нейните слугини, които може би също са били еврейки, не бяха яли нищо от известно време на първия ден, нищо през целия втори ден и нищо на сутринта на третия ден (виж гл. 4:16).

Облече царските си дрехи. Докато пости, Естир вероятно е носила вретище и пепел, но сега ги е заменила с блясъка на царското си облекло. Напускайки женските покои на двореца, Естир е преминала през градината, вероятно обграждаща царската зала, и е влязла в двора, точно пред отворената тронна зала (виж гл. 1:5). Заемайки позиция точно пред трона, но на разстояние от него, с цел да привлече вниманието на царя, Естир е очаквала неговото желание. Тя е знаела, че в часа на нейното идване той ще седне на трона си и не може да не я види.

Срещу портата. Тоест, срещу входа на залата. Тронът, който беше обърнат към главния вход, вероятно се е намирал на повдигната платформа. Седнал на трона си, царят следователно е разполагал с гледка към входа и двора отвъд него, през средната алея от колони (виж гл. 1:5).

2. Докосна върха. Протягането на скиптъра показваше царска благосклонност и приемане; докосването на скиптъра означаваше признание за така проявената благосклонност. С влизането си във вътрешния двор Естир вече беше нарушила закона (гл. 4:11; вж. гл. 6:4). Асуир трябва

са осъзнали, че само неотложна извънредна ситуация би накарала Естир да се приближи до трона неповикана.

3. Твоята молба. Удовлетворяването на молби, преди да бъдат изразени, е бил често срещан жест на добра воля, практикуван от източните монарси. Според Херодот имало един ден в годината, в който царят бил длъжен да удовлетвори всяка молба, отправена от гост на неговата маса. Пристигането на Естир ясно показвало, че тя има спешна молба, която да представи.

Половината царство. Още едно доказателство за царска благосклонност (виж Марк 6:23).

4. Ела и днес. Подобна покана сигурно е била някак необичайна. Обикновено царят и царицата вечеряха отделно. Но за царицата да покани друг гост от мъжки пол освен царя беше много необичайно и на получателя на поканата се стори голяма услуга. Ахашвер вероятно си спомняше отказа на Вашти да присъства на неговия банкет. Необичайният характер на поканата на Естир, заедно с факта, че е била представена лично, сигурно е стреснал и заинтригувал царя. На царското му любопитство бяха дадени няколко часа, в които да се развихри и да се засили.

6. Каква е твоята молба? Асуир разбираше, разбира се, че тя не е просто за удоволствието да го забавлява него и неговия министър-председател на банкет, че Естир е рискувала живота си, като се е приближила до трона му непоканена.

8. Ако е угодно на царя. Естир спечели много, като отложи още един ден, за да изрази молбата си. Най-вече може би Асуир несъмнено щеше да бъде впечатлен, че молбата ѝ не е била само въпрос на живот и смърт за нея лично – подразбиращо се от внезапната ѝ поява пред него по-рано същия ден – но че е била преднамерена, обмислена молба, а не моментен импулс. Освен това, отлагането би засилило любопитството на царя (вижте стих 4) и по този начин би го подготвило по-добре за това, което при всички обстоятелства би било голям шок. А за Естир отлагането би означавало време, в което да се моли и да прецени внимателно как да представи молбата си, време да потърси самообладание, преди да я изрази. Въпреки че Естир все още не го знаеше, Провидението е предопределило отлагането, за да се подготви по-добре умът на царя (гл. 6:1–11).

9. Не се изправи, нито помръдна. Или „нито се изправи, нито трепереше“ (RSV). Осъден на Осъден на смърт по указ на Аман, Мардохей смело се противопоставил на извършителя на престъплението. Присъствието му в царската порта е доказателство, че той вече не носел вретиче (гл. 4:2), както два дни по-рано. Без съмнение той знаел за благосклонното приемане на Естир от царя и вярвал, че планът ѝ ще се увенчае с успех.

10. Въздържа се. Въпреки че беше силно разгневен лично на Мардохей, Аман смяташе, че е под достойнството му да го забележи.

11. Неговото богатство. Вижте гл. 3:9.

Неговите деца. Буквално „от синовете му“. Според гл. 9:7–10, Аман имал десет сина. Да бъдеш баща на много синове се е смятало за много почетно от персите, както и от други ориенталци.

13. Нищо не ми помага. Аман не беше научил мъдростта да противопоставя удоволствието на болката, радостта на скръбта, удовлетворението на досадата. Нито пък се беше научил да гледа на мъките и изпитанията на живота като на прикрити благословии. Въпреки привидното му самообладание и въпреки факта, че беше министър-председател на могъщата Персийска империя, природата му беше малко по-добра от тази на дивак. Светското величие е малко доказателство нито за величие, нито за доброта на душата.

14. Бесилка. Буквално „дърво“. Обикновено персите не бесели мъже, а екзекутирали ги чрез набиване на кол (виж гл. 2:23).

Петдесет лакътя височина. Приблизително 73 фута (22,3 м; виж том I, стр. 165). Това се повтаря в гл. 7:9, където е добавено, че бесилката е била издигната в дома на Аман. Персийските къщи са имали вътрешен „патио“ или двор, както е обичайно в испанските къщи. Височината на бесилката вероятно е била с цел екзекуцията на Мордехай да бъде видима в целия град.

Говори ти. Приятелите на Аман предположиха, че незабавната екзекуция на един евреин ще бъде разрешено по искане на главния министър.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2, 5 РК 602

1

ГЛАВА 6

1 Асуир, като чете в летописите за доброто дело, извършено от Мардохей, се грижи за наградата му. 4 Аман, отивайки да поиска Мардохей да бъде обесен, несъзнателно дава съвет как да му окаже почит. 12 Оплаквайки се от нещастieto му, приятелите му разказват за крайната му участ.

Персийската империя в най-големия си разцвет

2

¹Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ес. 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

²Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ес. 6:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1. Не можеше ли царят да спи. Буквално „сънят на царя избяга“. Може би той беше опитвайки се да отгатне каква ще бъде молбата на Естир. Веднъж преди това тя побързала при Асуир с потресаваща информация (гл. 2:21, 22). Малко вероятно е и тогава Естир да се е задоволила да чака царско повикване; въпросът бил спешен. Тъй като часовете на нощта изтощавали любопитството и въображението на царя, той несъмнено измислял всякакви възможни заговори срещу живота му. За да освежи паметта си за инцидента, а може би и от страх, че някои от заговорниците са избегнали разкриването, царят поискал да се прочете протоколът. Освен това фактът, че Естир е поканила Аман, силно подсказвал, че той е бил замесен по някакъв начин - но дали като приятел или враг, царят не можел да каже. Нищо чудно, че царят не можел да спи!

Книга на летописите. В гл. 2:23 и 10:2 изглежда се говори за същата книга, въпреки че заглавието е дадено по-кратко като „книга на летописите“.

Те бяха прочетени. Възможно е самият крал да не е можел да чете. По-вероятно обаче е било за задачата да четат специални слуги. В онези дни писането и четенето са били високоспециализирани изкуства, в които само онези, които са им посвещавали времето си, са могли да се надяват да станат майстори.

2. Намерено е написано. Вижте гл. 2:21-23.

3. Каква чест и достойнство. Във всяка страна, който открие заговор срещу животът на царя би се считал за заслужаващ щедра награда. В Персия, където „царските благодетели“ са образували отделна класа и имената им са били вписани в специален списък, е било особено задължение на монарха да се увери, че такъв човек получава награда, пропорционална на стойността на службата му. Въпреки че не може да си спомни каква е била тя,

Изглежда, че Ахашверош е предположил, че на Мардохей е била отдадена някаква чест или достойнство. Според гл. 3:1, скоро след този заговор – вероятно вследствие на него – Аман е бил повишен от Ахашверош. Предполага се, че Аман може по някакъв начин да е успял да си припише заслугата за разкриването на заговора.

4. Кой е в двора? Може би едва е било светло, когато Аман пристигнал – достатъчно светло, за да бъде разкрито присъствието му, но не и самоличността му. Ранната сутрин е обичайно време за сключване на сделки в източен двор. Нетърпението на Аман да завърши плана си по отношение на Мордехай, преди да настъпи часът, определен за втория банкет, го подтикнало да дойде рано с надеждата да си осигури, ако е възможно, първата аудиенция.

Именно прекомерната му бързина да унищожи Мардохей доведе до това той да бъде избран от царя да окаже на Мардохей най-висшата почит. Колко често гордостта предшества разрушението, а надменният дух - падението (Притчи 16:18).

5. Ето, Аман. Дори и други да бяха в двора и да чакаха аудиенция при царя, те щяха да се подчинят на по-висш служител като Аман.

6. Какво трябва да се направи? Буквално „какво да се направи“ (виж гл. 1:15).

Мисъл в сърцето си. Буквално „каза си в сърцето си“.

8. Царят е носил. Или „царят е носил“. Носенето на дреха, носена преди това от царя, при обикновени обстоятелства е било нарушение на персийския закон, наказуемо със смърт. Това е предполагало, че носещият я е смятал да си присвои царска власт. Царят, разбира се, е можел да разреши изключение като специален знак за лична благосклонност.

Кон, на който язди царят. Буквално „конят, на който царят е яздил“ (RSV; вж. Бит. 41:43; 3 Царе 1:33).

9. Най-благородни князе. Горко на Аман! Мислейки си, че ще бъде почетен, той се оказва „благородният принц“, назначен да го връчи – на най-големия си враг.

10. Побързай. Кралят няма да търпи повече забавяне по въпрос, който вече чака твърде дълго.

Евреинът Мардохей. Националността и професията на Мардохей несъмнено са били отбелязани в книгата с летописите, от която слугата е чел онази нощ и от която царят вероятно е научил фактите, които сега излага. Възможно е той наистина да е използвал същия израз, който се появява в разказа.

11. Тогава Аман беше взел. Нямахме основание Аман да откаже дълга, който царят му беше възложил. След като стана министър-председател, той самият трябваше да прочете летописите, за да се увери дали има някаква недовършена работа за изпълнение. Сега той самият трябваше да направи това, което беше казал на царя да бъде направено от благороден принц.

12. Дойде отново. Мардохей се върна към предишното си положение и работа. Царят сметна така оказаната на Мардохей чест за достатъчна награда. От ориенталска гледна точка това би имало по-символична и практическа стойност от паричната награда.

Главата му беше покрита. Знак на траур (виж 2 Царе 15:30).

13. Неговите мъдrecи. Изглежда, че Аман е имал свои собствени съветници-маги – свой кабинет. Херодот говори за предполагаемите пророчески сили на персийските магове.

14. Побързаха да доведат Аман. Ориенталската учтивост изисква домакинът да изпрати ескорт до придружаваните гости, поканени на банкет или друго забавление (вижте Лука 14:17).

Една от големите цели на писателя е да покаже, че който поставя капан на ближния си животът му е в сериозна опасност самият той да попадне в капана. Хората често се сблъскват със същите злини, които са се стремили да причинят на другите (виж Матей 7:2).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 10, 11 РК 602

ГЛАВА 7

1 Естир, забавлявайки царя и Аман, се бори за своя живот и за живота на народа си. 5 Тя обвинява Аман. 7 Царят в гнева си, като разбра за бесилката, която Аман беше направил за Мардохей, нарежда да го обесят на нея.

1. Да празнувам. Буквално „да пия“. На персийските празненства се е яла сравнително малко твърда храна. Времето се е прекарвало главно в пиене и ядене на деликатеси, които бихме нарекли десерти.

2. Царят повтори. За трети път Асуир кани Естир да изложи молбата си. Вече сигурно е бил наистина любопитен да узнае каква би могла да бъде тя.

На банкета с вино. Буквално „при пиенето на вино“. Това показва, че Основната част от пиршеството беше приключила, когато царят отново повдигна въпроса.

3. Нека животът ми. За краля нямаше голямо значение, че хиляди негови поданици щяха да бъдат убити; интересите им не го интересуваха. Той се беше задоволил с обвинението на Аман, че евреите са беззаконни. Но ако декретът засегне Естир - това беше друг въпрос. Нейният характер, нейната лоялност и преданост бяха далеч отвъд подозрението. Тя означаваше нещо за него. Царицата се справи с въпроса с такт и умение, като представи темата по начин, предназначен да се хареса лично на царя. Животът ѝ беше застрашен; тя, царицата, беше в смъртна опасност!

4. Продадени сме. Не е ясно дали Асуир действително се е съгласил да приеме подкупа на Аман (виж гл. 3:9, 11; 4:7), или Естир тук говори с по-фигуративен език.

Да бъде унищожен. Трите синонимни израза, от които това е първият, са цитирани от самия указ (гл. 3:13).

Въпреки че. Има известни различия в мненията относно истинското значение на така въведеното твърдение. Възможно е Естир да има предвид, че парите, които Аман е платил, не могат да се равняват на загубата, която царят ще понесе поради смъртта на еврейските си поданици. Или може би Естир казва: „Нашата скръб не може да се сравни със загубата за царя“ (RSV), което означава, че изпълнението на указа би донесло по-голяма загуба на царя, отколкото дори на самите евреи, или че страданието им е било въпрос от по-маловажно значение от всяка опасност, която би могла да застраши трона чрез тях. Това, което вреди на тях, ще навреди и на царя.

6. Противник и враг. С думата „враг“, която Естир използва първоначално (ст. 4), тя сега свързва още по-силна дума „противник“ или „враг“.

7. Градината на двореца. Вижте гл. 1:5.

Злото е решено. Аман разбра от отношението на царя, че предсказанието на мъдреците му, че той „непременно ще падне“ (гл. 6:13), се сбъдваше. Осъзнавайки влиянието на Естир върху царя, той я умолявал да се застъпи за него.

8. Царят се завърна. При завръщането си Асуир или погрешно тълкува позата на Аман като планирана атака срещу царицата, или в гнева си се преструва, че я тълкува така.

Покриваше лицето на Аман. Това означаваше, че Аман ще умре. Гръцки и римски писатели свидетелстват за този обичай.

9. Харвона. Вижте гл. 1:10. Може би Харвона е бил един от царските ковчези, изпратени по-рано същия ден, за да поканят Аман на празненството (вижте гл. 6:14); и ако е така, тогава той лично е видял бесилката (вижте гл. 5:14).

Казано добре за царя. Или „чиято дума спаси царя“ (RSV). Това е препратка към разкриването на заговора срещу царя от Мардохей (гл. 2:21–23).

В дома на Аман. Този факт подчертава жестокостта на Аман. Не можеше да се намери подходящо средство за екзекуцията на нещастника. Наказанието свършено съответстваше на престъплението (виж Пс. 7:13–16; 9:15).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5–10PK 602

ГЛАВА 8

1 Мардохей се приближава. 3 Естир иска да отмени писмата на Аман. 7 Асуир дава на юдеите право да се защитят. 15 Честта на Мардохей и радостта на юдеите.

1. Домът на Аман. Когато престъпникът бил екзекутиран, цялото му имущество било конфискувано в полза на царя, който се разпореждал с него според собственото си желание. На Ахашверош било угодно да подари на Естир всички притежания на Аман, който изглежда бил човек с огромно богатство (вижте гл. 3:9).

Врагът на евреите. Както е характеризиран Аман по-нататък (виж гл. 9:10, 24).

Той се яви пред царя. Мардохей беше назначен на поста, който преди това заемаше Аман. Той беше направен велик везир или министър-председател – висш служител, който служеше лично на царя и беше в непрестанно присъствие на него.

Естир беше казала. Очевидно не го беше направила преди да възникне извънредната ситуация. Нямаше нужда от по-нататъшно укриване сега, след като Мардохей беше признат за „царски благодетел“ (виж гл. 2:21–23; 6:3–11) и след като Естир беше принудена да се признае за еврейка, за да спаси народа си.

2. Свали пръстена си. Пръстенът, разбира се, беше взет от Аман и върнат на Асуир. Този пръстен беше символ на царска власт и носеше върху себе си царския печат (виж гл. 3:10).

Постави Мардохей. Имуществото на Аман беше конфискувано в полза на короната и предадено на Естир (вижте стих 1). Тя нямаше право да раздава това, което беше получила в доверие от царя и държала по силата на позицията си на царица. По този начин Естир не подари къщата на Мардохей, а го постави над нея. На практика това беше еквивалентно на подарък. По този начин му беше осигурено жилище, подходящо за новото му достойнство на министър-председател.

3. Падна в нозете му. Жест на пълно подчинение, а не на поклонение, често срещан в източните земи (вж. на гл. 3:2–5).

Умоляваше го със сълзи. Подходът на Естир все още беше емоционален; тя се обърна към царя, основавайки се на неговото уважение към нея лично.

Отхвърли злото. Или „осуети злия замисъл“.

Въпреки че Мардохей притежаваше царския печат, той не посмя да го използва, за да даде правомощия на нов декрет, който би отменил вече издаден лично от краля.

4. Протегна златния скиптер. Царят вероятно е протегнал скиптъра си в този случай не само като знак на благоволение към Естир и на готовност да ѝ даде аудиенция, но и като знак за готовност да направи това, което Естир желае, и по този начин да отмени злото, причинено от указа на Аман.

5. Ако е угодно на царя. В молбата си Естир съчетава апел към чувството за право и справедливост на царя с още по-ефективен апел към неговото уважение към нея лично. Той не би отказал молбата ѝ.

Обратно. Или „отменя“.

6. Как мога да издържа? Естир все още основава молбата си на лични съображения, следователно проявявайки уважение към връзката, която свързваше интересите ѝ с тези на нейния народ.

7. Цар Асуир каза. Асуир предлага решение, след като първо напомни Естир и Мардохей са доказателство за благосклонното му отношение към евреите.

8. Пишете и вие. Тоест, в допълнение към и за да заместите написаното от Аман (виж гл. 3:12).

За евреите. По-точно, „относно евреите“. Новият декрет трябваше да бъде адресирано до евреите, а не до персите, както беше това на Аман.

Както ти харесва. Или „както ти харесва“.

9. Царските писари. В знак на уважение към персийския правен обичай, според който царски указ беше непроменим, Мардохей успешно измисли начин за противодействие на ефектите от указа на Аман, без реално да го отменя. Полученият указ беше публикуван на всеки език, като копия бяха направени от царските стенографи (виж гл. 3:12).

Третият месец. Не е сигурно дали това е било през 12-тата или 13-тата година на Асуир (стр. 460; вижте върху гл. 3:7, вж. ст. 12). В първия случай датата би била 25 юни 474 г. пр.н.е.; във втория - 12 юли 473 г. пр.н.е. И в двата случая това е било 2 месеца и 10 дни след обявяването на указа на Аман и 8 месеца и 19 или 20 дни преди той да влезе в сила.

Този, най-дългият стих в Библията, съдържа 43 еврейски думи или 192 букви.

10. Писал от името на цар Асуир. Сравни гл. 3:12-15.

Мулета, камили и млади дромедари. Така преведената еврейска дума е неясна и намерението ѝ е неясно. Авторите на Талмуда признават, че не знаят значението, а LXX не прави опит за превод. Във всеки случай на употреба в Стария завет, думата, преведена тук като „мулета“, означава царски „коне“, вероятно коне от по-висша порода. В Михей 1:13, еврейската дума, отнасяща се до колесничните коне, е преведена като „бърз звяр“, а в 1 Царе 4:28 – „дромедари“. Думата, преведена като „камили“, се появява само тук (в Естир 8:10) и в стих 14 и не е обичайната дума за „камили“. По-скоро е персийска заемка, множествена форма на прилагателно, означаващо „царски“, и тук стои в противопоставяне на „мулета“. Заедно тези думи вероятно означават „царски коне“. Думата, преведена като „дромедари“, също е с неясно значение. Според някои тя може да означава „царски жребец“ или може би „чистокръвен“. Преводът в RSV на последната част на стих 10 се доближава до смисъла на оригиналните думи според направените тук предложения: „конни куриери, яздещи бързи коне, използвани в царската служба, отгледани от царския конезавод“.

11. Заедно. Съвместните усилия от страна на евреите биха ги превърнали в страховита сила. Понякога евреите са били наричани агресори на 13-ти Адар, но за това няма доказателства. Указът ясно им е позволявал да заемат само отбранителна позиция.

Да унищожи. Сравнете думите от указа на Аман (гл. 3:13). Указът на Мардохей предостави равни права на евреите, като им предостави всяка възможност да се защитят.

Плячката. Тоест, имуществото. Предишният указ е давал същото разрешение на враговете на евреите (гл. 3:13).

13. Преписът. Стих 13 е практически идентичен с гл. 3:14, който говори за указа на Аман.

14. Мулета и камили. Вижте стих 10. Този стих повтаря гл. 3:15 с леко допълнение. Стълбовете, носещи указа на Мардохей, е трябвало да бъдат „натиснати“ с по-голяма спешност от тези, носещи указа на Аман, може би от страх, че в някои случаи враговете на евреите биха могли да се възползват от разпоредбите на указа на Аман преди времето, определено за тяхното изпълнение.

15. Царско облекло. Твърди се, че персийският монарх е носел пурпурна роба и вътрешна жилетка на пурпурни петна. Обикновено почетните одежди, които е раздавал, са били с други цветове, но с един и същ оттенък. Тази, дадена на Мардохей, изглежда е била като тази на царя.

Дреха. Вероятно „мантия“ (RSV). Съществува известен въпрос какво се има предвид под термина, преведен тук като „дреха“. Някои от най-добрите експерти смятат, че се има предвид дълга, развяваща се върхна дреха.

Суза се зарадва. Това е в контраст с недоумението, причинено от първия едикт (виж гл. 3:15). Това може да подсказва, че персите като цяло са симпатизирали на евреите. Може би и други национални малцинства не са харесвали първия едикт, който е създал прецедент, който би могъл да означава тяхната собствена гибел в бъдеще.

17. Станали евреи. Тоест, те кандидатствали и получили пълен статут на еврейски прозелити. Сравнете отношението на някои от египтяните към евреите по времето, когато напуснали Египет (вижте Изх. 12:38).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

10-17РК 602

ГЛАВА 9

1 Юдеите (владетелите, поради страх от Мардохей, им помагат) избиват враговете си заедно с десетте сина на Аман. 12 Ахашверош, по молба на Естир, разрешава друг ден за клане и синовете на Аман да бъдат обесени. 20 Двата дни на Пурим са обявени за празник.

1. Сила. Или „майсторство“, както в Дан. 6:24.

2. Събрани. В хармония с първата разпоредба на указа.

В градовете им. Тоест, навсякъде, където е имало евреи.

Търсеха им вреда. Подчертава се отбранителният характер на действията на евреите. Само срещу онези, за които се знаеше, че са техни врагове, те помръднаха и пръст.

3. Владетели. Или „князе“. „Наместниците“ са били сатрапите (вижте гл. 3:12), всеки от които отговарящ за няколко провинции. „Заместниците“ бяха провинциални „губернатори“.

Служители на краля. Буквално, както е в полето, „тези, които вършеха работата, която принадлежеше на краля.“

Помагал на евреите. Тоест, „подкрепял“ или „защитал“ евреите чрез морални подкрепа и евентуално въоръжена сила.

Падна върху тях. По-точно казано, „бяха паднали върху тях“. Позицията на Мардохей беше станала известна.

6. В Суза, дворецът. Това може да се отнася или до горния град, където се е намирал дворецът, или до околностите на двореца, ако не е в неговите предели. Дворцовият хълм обхваща повече от 100 акра, от които дворецът е заемал близо 20 акра (8,1 хектара).

На този хълм се намират останките от жилища, както и от самия дворец. Районът вероятно е бил гъсто населен.

10. Десетте сина на Аман. Интересно е да се отбележи, че имената на десетте сина на Аман са персийски.

Плячката. Юдеите се стремяха да покажат ясно, че не са мотивирани от желание за придобиване на плячка от враговете им.

11. Броят на тези. В древните войни е било обичайно броят на убитите, за да бъдат внимателно записани. Изглежда, че в този случай е направено само грубо изчисление; въпреки това кралят се е погрижил да бъде информиран по въпроса.

12. Какво са направили те? Не въпрос, а възклицание, сякаш царят е казал: „Какво тогава са направили в останалите царски провинции!“ Колко хора са били убити другаде, ако само в Суза са били убити 500 души.

13. Нека бъде дадено. Защо Естир иска още един ден на клане, не е ясно. Въпреки това е малко вероятно тя да е отправила това искане, без първо да се консултира с Мордехай, който със сигурност е имал начин да разбере как стоят нещата. Като главен министър на цялата нация, Мордехай вероятно е знаел, че много врагове на народа му са все още живи и се е страхувал, че може да си отмъстят. Няма нищо, което да подсказва, че е бил воден от сляп дух за отмъщение.

15. За евреите. По-скоро „така и евреите“.

16. Застанаха в защита на живота си. Както е предвидено в указа (виж гл. 8:11).

Имаха почивка. Тоест, победа над враговете си. Евреите вече можеха да си починат от отбранителни усилия, без страх от репресии.

Седемдесет и пет хиляди. LXX има 15 000. Еврейската версия може би е преведено като „1075“. По-малкото число е по-вероятно. Вижте стр. 122, 123.

19. Евреите от селата. Този стих може би е по-добре да се чете отчасти като „евреите от провинция, която живееше в провинциалните градове.“

20. Мардохей пише. Изглежда, че Мардохей първо е писал на провинциалните евреи, предлагайки им в бъдеще да спазват два дни Пурим вместо един, обичай, който първоначално са следвали. Той обяснява причината за предложението за два дни, без първоначално да издава конкретна заповед. След като предложението му е добре прието (ст. 23–27), той изпраща второ писмо с „цяла власт“ (буквално „цялата сила“), нареждайки спазването на двата дни (ст. 29).

22. От скръб към радост. Това беше основната идея на дните на Пурим, доминиращата идея, спрямо която всичко останало беше второстепенно и подчинено – скръбта, превърната в радост. Този дух все още бележи честването на Пурим.

26. Пурим. Евреите взели персийската дума пур, „жребий“, и й дали еврейско множествено число. Възможно е да са избрали да използват множественото число на думата, защото Аман е хвърлял жребий многократно (гл. 3:7) или защото евреите празнуват празника в два последователни дни.

Те бяха видели. Аргументите на Мардохей бяха потвърдени от техния личен опит, от спомена за това, което „им се беше случило“.

28. Тези дни на Пурим. Всеобщото приемане на празника Пурим от еврейския народ е любопитен факт. Йоаким, първосвещеникът по това време, сигурно е дал одобрението си за празника още от самото начало и го е включил в църковния календар на нацията, иначе той едва ли би станал всеобщ. Празникът трябва да е станал задължителен по църковна, а не по гражданска заповед. Евреите от онова време са решили, че спазването му трябва да бъде вечно. Дори днес празникът се празнува от евреи навсякъде.

29. С всяка власт. Буквално „с всичка сила“.

Това второ писмо. Първото писмо е споменатото в стихове 20–26. Второ

сега е издадено писмо, „потвърждаващо“ спазването. То не е издадено като указ или от името на царя, а като писмо от името на Естир и Мардохей.

30. Той изпрати писмата. Буквално „той изпрати писма“ или евентуално „писма бяха изпратени“.

Това бяха неофициални писма, съдържащи поздравии „за мир и истина“ (ст. 30) и за пост и оплаквания (вижте ст. 31).

32. Указът на Естир. За предпочитане „заповед на Естир“. Някои допълнителни изглежда е предназначен документ, нещо в допълнение към съвместното писмо на Естир и Мардохей.

Книгата. Вероятно каноничната книга Естир.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2, 16 РК 602

ГЛАВА 10

1 Величието на Ахашверош. 3 Издигането на Мардохей.

1. Данък върху земята. Дарий Хистасп е бил първият персийски монарх, който е наложил всеобщи данъци; но Ксеркс (Ахашверо) се е отличил като голям събирач на данъци (виж Дан. 11:2). Данъкът е трябвало да се коригира от време на време и Ксеркс е имал остра нужда да събира данъци след завръщането си от катастрофалната кампания срещу Гърция.

Островите. Или „крайбрежните земи“, в този случай морските провинции, граничещи със Средиземно море и Егейско море. Те са били окупирани за значително време от персийски гарнизони, дори след разгрома в Гърция, и са били включени във всички данъци, направени от Ксеркс. Възможно е той да е продължил да налага данък на Егейските острови, въпреки че всъщност не е могъл да го събере.

2. Царете на Мидия и Персия. Поразително е, че авторът на книгата Естир признава тясната връзка между двете ирански империи. Една книга, отбелязва той, съдържа летописите и на двете. Тук Мидия е поставена преди Персия, по хронологичен признак, защото мидийската история е предшествовала персийската и следователно е била подчертана в ранната част на „книгата на летописите“.

3. След цар Асуир. Като велик везир или министър-председател.

Прието. Или „популярно сред“ (RSV).

Богатството. Тоест, „благосъстоянието“ на евреите.

Неговото потомство. Тук, вероятно, всички евреи.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 РК 602

3

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ес. 6:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.